

हरियाणा विद्यालय शिक्षा बोर्ड

पाठ्यक्रमस्य अध्यायानुसारम् अङ्कानां विभाजनम् (2024-25)

कक्षा – उत्तर मध्यमा सह वरिष्ठ माध्यमिक परीक्षा विषय:- संस्कृत व्याकरण पेपर 01कोड - 1205

- 1- सम्पूर्ण पाठ्य क्रमस्य आधारे एका वार्षिकी परीक्षा भविष्यति।
- 2- वार्षिकी परीक्षा 80 अङ्कानां भविष्यति एवञ्च आन्तरिक मूल्याङ्कनां 20 अङ्कानां भविष्यति।
- 3- आन्तरिक मूल्याङ्कनस्य कृते निम्नानुसारम् आवधिक मूल्यांकन भविष्यति-
  - 1) **6 अङ्कानां कृते** - 3 सैट (SAT) परीक्षाणाम् आयोजनं भविष्यति। तासु परीक्षासु अन्तिमान्तरिक मूल्याङ्कने 06 अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
  - 2) **2 अङ्कयोः कृते**- एका अर्ध वार्षिकी परीक्षा भविष्यति। यस्याः अन्तिमान्तरिक मूल्याङ्कने 02 अङ्कयोः भाराङ्को भविष्यति।
  - 3) **2 अङ्कयोः कृते**- शिक्षकाः कक्षा कक्षयोः सह भागितायाः कृते मूल्यांकने करिष्यन्ति एवञ्च अधिकतम द्वौ अंकौ अन्तिमान्तरिक मूल्याङ्कने दास्यन्ति।
  - 4) **5 अङ्कानां कृते**- छात्राः परियोजना कार्यं करिष्यन्ति। यस्य अन्तिमान्तरिक मूल्याङ्कने 05 अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
  - 5) **5 अङ्कानां कृते**- छात्राणाम् उपस्थितेः अनुसारेण अधिकतमाः 05 अंकाः प्रदीयन्ते :-

75% तः	80% पर्यन्तम् = 01 अङ्काः
80% तः उपरि	85% पर्यन्तम् = 02 अङ्कौ
85% तः उपरि	90% पर्यन्तम् = 03 अङ्का
90% तः उपरि	95% पर्यन्तम् = 04 अङ्का
95% तः उपरि	= 05 अङ्का

पाठ्यक्रमस्य संरचना (2024-25)

कक्षा – उत्तर मध्यमा सह वरिष्ठ माध्यमिक परीक्षा विषय:-संस्कृत व्याकरण

पेपर 01 कोड - 1205

क्रमसंख्या	आकलनबिन्दव	अंकाः
1	खण्ड (क) लघुसिद्धान्तकौमुदी <ul style="list-style-type: none"> धातुरूपप्रकरण - रूपसिद्धिसूत्रसहित धातुरूपप्रकरण-धातुरूप (किन्हीदोलकारोंमें)	24 20
2	खण्ड (ख) लघुसिद्धान्तकौमुदी <ul style="list-style-type: none"> कृदन्तप्रकरण - प्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना	10
3	खण्ड (ग) लघुसिद्धान्तकौमुदी <ul style="list-style-type: none"> स्त्रीप्रत्यय - प्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना	10
4	खंड (ङ) बहुविकल्पीयप्रश्न (लघुसिद्धान्तकौमुदी) <ul style="list-style-type: none"> पाठाधारितअभयासात – कृदन्त/स्त्रीप्रत्ययप्रकरण	16
		योगः 80
		आन्तरिकमुल्यांकनम 20
		सम्पूर्णाङ्का 100

लघुसिद्धान्तकौमुदी-

अस्मिन् पुस्तके तत्वज्ञानम् भवति नियम प्रकाशिका भवति तत् लघु सिद्धान्त कौमुदी

- अतिदेश - अतिदिश्यन्ते तुल्यता विधियन्ते कार्याणि यैस्ते अतिदेशाः कार्या तिदेश रूपा तिदेश भवति ।
- अधिकार सूत्र - येन सूत्रे पदार्थानां अधिकारं क्रियते तत् अधिकार सूत्र अधिक्रियन्ते पदार्थयैस्ते अधिकाराः ।

अनुवृत्ति वाक्यार्थ वासूत्रार्थ ज्ञस्पष्ट कर्तुम् असूत्रस्य किञ्चित् अंश अनुवृत्ति कथयते। आदि अन्तश्च यस्य कोऽपि न भवति स आदि भवति। यस्मिन् पूर्वे अस्ति परेनास्तिस अन्तस्यात्।

अपवाद उत्सर्गश्च - स्वल्प विषय युक्त अपवाद यथा

“वृद्धिरेचि” सूत्र स्वल्प विषयाय तोहि अस्य अवर्णात् परेअच्रत्याहार अन्तर्गत एच्एव विषय अतिविषया उत्सर्गभवति यथा

“आद्गुणः” सूत्र बहु विषयाशब्द ज्ञानम् धातु ज्ञानम् प्रत्यय ज्ञानम् इत्यादि अनिट् ज्ञानम् इट् ज्ञानम् - यस्य इट् न स्यात् तत् अनिट् भवति।

मासिक पाठ्यक्रमस्य शिक्षण-योजना(2024-25)

कक्षा – उत्तर मध्यमा सह वरिष्ठ माध्यमिक परीक्षा विषय:- संस्कृत व्याकरण पेपर 01
कोड- 1205

मास	पाठ्यपुस्तकस्यनाम	पाठ्यबिन्दवः	शिक्षणस्यकालांशाः	पुनरावृत्तेकालांशाः
अप्रैल	लघुसिद्धान्तकौमुदी	भ्वादिगण - भू, पठ्	4	2
मई	लघुसिद्धान्तकौमुदी	अदादिगण - अद्, हन्, विद्, शीङ्.	5	3
जून	*****	ग्रीष्मकालीनअवकाश	*****	*****
जुलाई	लघुसिद्धान्तकौमुदी	जुहोत्यादिगण - हु, ओहाक्, डुदा (दा)	6	3
अगस्त	लघुसिद्धान्तकौमुदी	दिवादिगण - दिव्, नृत्, युध	5	3
सितम्बर	लघुसिद्धान्तकौमुदी	कृदन्तप्रकरण-कृतप्रक्रिया - सूत्रसंकेतसहितनिम्नप्रत्यय - तव्य, तव्यत्, अनियर, यत्, तृच,	6	4
अक्टूबर	लघुसिद्धान्तकौमुदी	कृदन्तप्रकरण-पूर्वकृदन्त - सूत्रसंकेतसहितनिम्नप्रत्यय - अच्, क, अण, क्त, क्तवत्	5	3
नवम्बर	लघुसिद्धान्तकौमुदी	कृदन्तप्रकरण-उत्तरकृदन्त - सूत्रसंकेतसहितनिम्नप्रत्यय - घ, अच्, अप, क्त्वा,	5	3
दिसम्बर	लघुसिद्धान्तकौमुदी	स्त्रीप्रत्ययप्रकरण - शब्दमेंप्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना।	4	2
जनवरी	लघुसिद्धान्तकौमुदी	स्त्रीप्रत्ययप्रकरण - शब्दमेंप्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना।	4	2
फरवरी	लघुसिद्धान्तकौमुदी	पुनरावृत्ति	*****	*****
मार्च	लघुसिद्धान्तकौमुदी	परीक्षाएवंमुल्यांकन	*****	*****

निर्धारितपुस्तकानि-

1- लघुसिद्धान्तकौमुदी

प्रश्न पत्रस्य प्रारूपम् (2024-25)

कक्षा – उत्तर मध्यमा सह वरिष्ठ माध्यमिक परीक्षा विषय:- संस्कृत व्याकरण पेपर 01

कोड - 1205

प्रश्नानांप्रकारः	अंकाः	संख्या	विवरणम्	पूर्णांकाः
बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1	16	16 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	16
अतिलघुउत्तरीयप्रश्नाः	2	10	कृदन्त -स्त्रीप्रत्ययप्रकरण	20
लघुउत्तरीयप्रश्नाः	4	5	धातुरूपप्रकरण	20
निबन्धात्मकप्रश्नाः	6	4	धातुरूपप्रकरण	24
योगः		35		80

